

WWF Suomi
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh (09) 7740 100
wwf.fi
panda.org

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle
Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

16.3.2022

Asia: WWF Suomen lausunto Hallituksen esityksestä ilmastolaiksi

Viite: HE 27/2022/vp

WWF Suomi kiittää mahdollisuudesta kommentoida esitystä ja lausuu mielipiteenään seuraavaa:

1. Yleistä ilmastolaista

Vuonna 2015 hyväksytty ilmastolaki (609/2015) on osoittautunut hyvin tarpeelliseksi. Vaikka lain velvoittavuus on muodollisesti heikko verrattuna moneen muuhun ympäristölakiin, se on vahvasti vaikuttanut ilmastopolitiikan kehittämiseen. Ilmastomuutosta aiheuttavat kasvihuonekaasut ovat peräisin yhteiskunnan kaikista eri sektoreista ja toisaalta ilmastomuutos vaikuttaa koko yhteiskuntaamme. Näiden haasteiden hallintaan erityisesti suunnittelujärjestelmää painottava puitelaki on toimiva juridinen työkalu.

WWF kiittää hallitusta ilmastolain uudistamisen valmistelusta hallitusohjelman mukaisesti. WWF pitää tärkeänä, että eduskunta hyväksyisi uuden ilmastolain keväällä 2022. Esitämme kuitenkin, että eduskunta muuttaisi Hallituksen esitystä eräiltä osin.

2. Tavoitteenasettelu

WWF kannattaa lämpimästi ilmastolain tavoitteenasettelun laajentamista ja kiristämistä, kuitenkin korostaen, että tavoitteita on jatkuvasti päivitettävä sitä mukaa kun tiedeperustainen käsitys ilmastomuutoksen etenemisestä ja sen vaikutuksista lisääntyy. Suomen tulee osaltaan vaikuttaa siihen, ettei maapallon keskilämpötilan nousu ylitä 1,5 celsiusastetta esiteolliseen aikaan verrattuna.

Tätä taustaa vasten WWF korostaa lakiin kirjattavia tavoitteita täydentävän säännöksen (2. §, 2. mom) tärkeyttä. Mikäli Suomea sitovassa sopimuksessa tai EU-lainsäädännössä asetettaisiin pykälässä mainittuja tavoitteita tiukempia Suomen kasvihuonekaasujen päästöjä tai kasvihuonekaasujen poistumia koskevia tavoitteita, niitä tulee käsitellä lainmukaisina tavoitteina.

Päästökauppasektorin sisällyttäminen ilmastolain kansalliseen päästöjen vähentämistavoitteeseen (2. §) on perusteltua, mutta siihen liittyy myös haasteita.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan Suomi huutokauppaa tietyn osuuden koko EU:n huutokaupattavista päästöoikeuksista ja osa päästöoikeuksista annetaan ilmaisjaossa Suomessa toimiville toiminnanharjoittajille. Toiminnanharjoittajat voivat kuitenkin käydä kauppaa päästöoikeuksilla, joten viranomaisten päästöoikeuksia koskevilla päätöksillä ja Suomen alueella tilastoitavien päästöjen välillä ei ole suoraa yhteyttä. Toisaalta ehdotetun yhteistarkastelun puolesta puhuu päästökauppalain (311/2011) pykälään 19a kirjattu EU-järjestelmien joustoihin liittyvä mekanismi, jonka mukaan valtioneuvosto voi päättää mitätöidä päästöoikeuksia päästökaupan ulkopuolisen sektorin päästövähennyssitoumuksen täyttämiseksi kaudella 2021–2030 EU:n taakanjakoasetuksen 6 artiklan mukaisesti. WWF:n mielestä olisi selkeää ja johdonmukaista liittää päästökauppasektoria koskeva suunnitelma osaksi ilmastolain suunnittelujärjestelmää.

WWF pitää hyvänä, että tavoitteenasettelussa korostetaan kasvihuonekaasujen vähentämistä. Suomessa nieluilla on myös merkittävä rooli, etenkin tulevaisuuden tilanteessa, jossa Suomi on hiilinegatiivinen, eli omalta osaltaan vähentää ilmakehän hiilidioksidipitoisuuksia. Siksi **maankäyttösektorin päästövähennyksille ja hiilinielujen kasvattamiselle olisi asetettava erillisiä tavoitteita ilmastolaissa.**

WWF haluaa muistuttaa, että päästöt ja nielut eivät ole suoraan vaihdettavia. Lisäksi nielujen laskentaan ja todentamiseen liittyy merkittävää epävarmuutta. Siksi hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamisen varmistamiseksi on nielutavoitteessa käytettävä korjauskerrointa Suomen ilmastopaneelin suosituksen mukaisesti.

3. Sitovuus

WWF toteaa, että lakia sovellettaisiin valtion viranomaisten tehtäviin ilmastopolitiikan suunnitelmien laatimisessa sekä niiden täytäntöönpanon varmistamisessa (3. §). Näin ollen ilmastolaki ei suoraan sido yksityistä sektoria. Ehdotetun lainmuutoksen jälkeenkin kasvihuonekaasupäästöjen sääntely eroaisi merkittävästi ympäristön pilaantumista aiheuttavista päästöistä, jotka ovat luvanvaraista ympäristönsuojelulain (527/2014) perusteella.

WWF pitää hyvänä ja kannatettavana hallituksen pyrkimystä täydentää ilmastolakia kunnallisten viranomaisten velvoitetta koskien ja kehottaa eduskuntaa edellyttämään hallitukselta HE:n valmistelua viipymättä.

Ilmastolain 4 § olisi tärkeä ja tarpeellinen, koska se velvoittaa viranomaisia ottamaan huomioon ilmastolain nojalla annettuja suunnitelmia. 5 § velvoittaisi valtion viranomaisia edistämään myös ilmastolain tavoitteiden toteutumista, mikä olisi merkittävä parannus nykytilanteeseen.

WWF Suomi on pettynyt siihen, ettei HE sisällä ehdotusta muutoksenhaun vahvistamiseksi. Muutoksenhakumahdollisuus on nykyisin mukaisesti hyvin rajallinen, kun se kohdistuu vain valtioneuvoston päätöksiin. Edelleen jäisi ratkaisematta se, miten järjestöt ja kansalaiset voivat saattaa oikeuden tutkittavaksi viranomaistoiminnan

lainmukaisuuden tilanteessa, jossa laiminlyödään lain 5 §:n mukainen velvollisuus edistää ilmastolakiin perustuvien tavoitteiden ja suunnitelmien toteutumista.

Muutoksenhakuoikeuden suppeuden vuoksi se ei ehdotetussa muodossa turvaa ympäristöperusoikeuden toteutumista. WWF arvioi, että kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kantelut viranomaisten puutteellisista päätöksistä ovat useissa maissa johtaneet ilmastopolitiikan vahvistamiseen.

WWF rohkaisee eduskuntaa edellyttämään täydentävää HE:ta sellaisessa aikataulussa, että nykyinen eduskunta ehtisi käsitellä lainmuutosta.

4. Ilmastolain mukainen suunnittelujärjestelmä

HE sisältä useita merkittäviä parannuksia nykytilanteeseen verrattuna. WWF:n mielestä esitys on kuitenkin joltakin osin puutteellinen:

- HE on sisäisesti ristiriidassa päästökauppasektorin osalta: Päästökauppasektorin päästöt sisältyvät tavoitteisiin, mutta ei suunnittelujärjestelmään. **WWF:n mielestä kansallinen energia- ja ilmastostrategia tulisi liittää osaksi ilmastolain suunnittelujärjestelmää.** Tätä koskeva uusi pykälä lisättäisiin ilmastolain 2. lukuun.
- HE:n mukaan Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU) tulisi päivittää vähintään joka toinen vaalikausi (12. §). WWF:n mielestä nieluilla on niin merkittävä rooli, että **MISU tulee KAISU:n tavoin päivittää jokaisella vaalikaudella.** Näin varmistettaisiin, että jokainen hallitus omalta osaltaan kantaa vastuuta ilmastopolitiikan kokonaisuudesta.

WWF pitää ilmastopolitiikan suunnitelmien yleisiä vaatimuksia (8. §) tarkoituksenmukaisina. Haluamme erityisesti korostaa ensimmäisen momentin keskeistä merkitystä: Ilmastopolitiikan suunnitelmissa tavoitteet ja toimet on asetettava ajantasaisen tieteellisen tiedon perusteella. Tämä osaltaan varmistaa, että hallitus tuo myös laajaan julkiseen keskusteluun tiedeyhteisön arvioita ilmastonmuutoksen hillinnästä ja ilmastonmuutokseen sopeutumisesta. Lisäksi on syytä korostaa tärkeää viittausta luontokadon ja ilmastokriisin väliseen yhteyteen (1. mom, 8. kohta). Suunnitelmissa on tarkasti otettava huomioon toimenpiteiden mahdolliset vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen.

WWF haluaa antaa tunnustusta hallitukselle siitä, että käynnissä olevassa **KAISU:n päivitysprosessissa on keskeisiltä tutkimuslaitoksilta pyydetty erillisiä arvioita ehdotusten riittävydestä ennen lopullista päätöksentekoa.** WWF toivoo, että tästä tulee vakiintunut käytäntö ilmastopoliittisten suunnitelmien valmistelussa. Sitä ei kuitenkaan ole välttämätöntä kirjata ilmastolakiin.

5. Pykäläkohtaiset muutosesitykset

WWF esittää, että valiokuntakäsittelyssä otettaisiin huomioon seuraavat muutosesitykset:

6 §

Määritelmät

Muutetaan kohta 9) maankäyttösektorin maankäyttöluokat siten, että kohta a) jaetaan kahteen eri osaan ennen nykyistä kohtaa b):

- a) suojeltu metsämaa
- b) muu metsämaa

Perustelu: Suojeltujen metsien nielut kehittyvät luontaisten prosessien kautta. Sen sijaan talouskäytössä olevien metsien käsittelyn ilmastovaikutuksia olisi syytä seurata ja ohjata hyvin tarkasti.

8 §

Ilmastopolitiikan suunnitelmien yleiset vaatimukset

Lisätään uusi kappale (3. mom)

"Suunnitelmissa on selvästi erotettava ne päätökset ja toimenpiteet, joita ajallisesti olisi tehtävä ennen kyseisen suunnitelman seuraavaa päivittämistä niistä, jotka olisi tehtävä pidemmällä aikavälillä. "

Perustelut: Lisäyksellä täsmennetään, että toimenpiteiden osalta tulee pääpaino olla niissä päätöksissä, joita hallitus tekee lähimmän neljän vuoden aikana, eli suunnitelman seuraavaan päivitykseen asti. Näin voidaan välttää tilannetta, jossa vaikeita päätöksiä jatkuvasti siirretään tulevaisuuteen, jolloin nykyiset vallanpitäjät eivät enää ole mukana tekemässä päätöksiä ja kantamassa poliittista vastuuta niistä.

9 §

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma

Lisätään uusi kohta 4), jolloin HE:n kohta 4) muutetaan kohdaksi 5):

"4) Suomen kansainvälisen ilmastorahoituksen määrällisten ja laadullisten tavoitteiden määrittely"

Perustelu: Kansainvälinen ilmastorahoitus on oleellinen osa Suomen ilmastopolitiikkaa. Rahoituksen suurista linjoista olisi syytä päättää PAISU:n yhteydessä.

12 §

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma

Muutetaan ensimmäinen lause muotoon

"Valtioneuvosto hyväksyy maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman vähintään kerran vaalikaudessa."

ja poistetaan kokonaan 2 momentti

~~Niiden vaalikausien aikana, jolloin ei ole 1 momentissa tarkoitettua velvollisuutta laatia suunnitelmaa, on kuitenkin arvioitava voimassa olevan suunnitelman ajantasaisuutta ja uusien toimien tarvetta.~~

Perustelut: Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman merkitys tulee kasvamaan merkittävästi lähivuosina. Hiilinielujen vahvistamiseen pitää panostaa. Siksi on tärkeää, että myös MISU vahvistetaan joka vaalikaudella. HE:n muotoilu ”vähintään joka toinen vaalikausi” antaisi hallitukselle mahdollisuuden viivyttää päivitystä liian kauan. Ehdotettu väliarviointi aiheuttaisi täysin turhaa epämääräisyyttä suunnittelujärjestelmässä.

Kunnioittavasti,

Maailman Luonnon Säätiö (WWF)
Suomen Rahasto, sr

Jari Luukkonen
Suojelujohtaja

Bernt Nordman
Ilmastovastaava